

Conceptul de securitate criminologică în spațiul post-sovietic

Criminological security concept in post-soviet states

Valeriu Bujor¹, Andrei Clășevici²

Rezumat:

În prezentul studiu au fost analizate publicații științifice din Republica Moldova și din țările spațiului post-sovietic, unde în mod direct ori tangențial a fost abordată problema securității criminologice. Autorii au avut drept scop elucidarea caracteristicilor esențiale ale conceptului de securitate criminologică și, în final, formularea unei definiții proprii a noțiunii respective. Securitatea criminologică este definită ca starea de protecție contra pericolului și amenințărilor criminale la adresa intereselor legitime ale individului sau colectivităților de indivizi, asigurată și garantată prin mijloace specifice, în cadrul unui sistem de asigurare a securității criminologice.

Cuvinte-cheie: securitate, securitate criminologică, asigurarea securității criminologice, pericole și amenințări criminale.

Abstract: In this study, were analyzed scientific publications in the Republic of Moldova and the post-soviet states, where the problem of criminological security was addressed directly or tangentially. An author's purpose was to elucidate the essential characteristics of the concept of criminological security and, finally, formulating a proprietary definition of the notion. Criminological security is defined as the state of protection against criminal threats and threats to the legitimate interests of individual or individuals' collectivities, ensured and guaranteed by specific means, within a criminological security system.

Keywords: security, criminological security, insurance of criminological security, hazards and criminal threats.

1. Introducere

În prezent, ca și în anii de mai înainte, *securitatea* cetățenilor, a societății și a statului este amenințată cel mai grav de *criminalitate* și de interesele criminale, deoarece criminalitatea are un puternic impact negativ și destabilizator asupra tuturor sferelor vieții sociale și de activitate ale statului, frânând considerabil

¹ Profesor univ. dr. , Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Chișinău, email: ascrim@rambler.ru.

² Doctorand, Universitatea Liberă Internațională din Moldova.

dezvoltarea social-economică a acestora³. Sub acest aspect, cercetătorii au pus în discuție problema *securității anticriminale*⁴ (sau a *securității anticrimă*⁵), dezvoltându-se astfel o adevărată *teorie a securității criminologice*⁶, chiar dacă, conceptul de *securitate criminologică* este considerat de unii cercetători discutabil⁷. Apariția acestei teorii criminologice sectoriale constituie nu doar lansarea în circuitul științific a unui nou concept științific, dar și o schimbare radicală, o redirecționare a politicii anticrimă de la una represivă (de luptă, contracarare) la una preponderent preventivă (de apărare și anticipare, de protecție, profilaxie).

Prezentul studiu are drept scop elucidarea caracteristicilor esențiale ale securității criminologice văzute de cercetătorii din spațiul post sovietic, și formularea unei definiții proprii a noțiunii respective. Au fost analizate publicații științifice din Republica Moldova și din alte țări ale fostei URSS, unde în mod direct ori tangențial a fost abordată problema securității criminologice.

2. Puncte de vedere cu privire la conceptul de securitate criminologică

Pentru prima oară în spațiul moldovenesc, într-un manual de criminologie Valeriu Bujor și Octavian Bejan⁸, au inclus o temă dedicată securității

³ М. Бабаев, В. Бужор, *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*, в Закон и Жизнь, №. 1/2003, с. 8; Б. Бидова, *Обеспечение криминологической безопасности России*, в Наука и образование: хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление, №. 2(45)/2014, с. 53.

⁴ А.Г. Горшенков, Г.Г. Горшенков, Г.Н. Горшенков, *Информационная преступность: криминологическая безопасность личности, угрозы и меры ее защиты*, в Вестник нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского, серия: Право, №. 1/2003, сс. 13-16; Г.Г. Горшенков, *Антикриминальная безопасность личности. Монография*, Нижний Новгород, Издательство Волго-Вятской академии госслужбы, 2006, с. 14.

⁵ О. Bejan, *Dicționar de criminologie*, Ericon SRL, Chișinău, 2009, p. 86.

⁶ М.М. Бабаев, В.А. Плешаков, *Теоретические и прикладные проблемы обеспечения криминологической безопасности*, в Уголовная политика и проблемы безопасности государства, Москва, 1998; В.А. Плешаков, *Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности (опыт структурного анализа)*, в Криминологический журнал, №. 1/2005, сс. 5-9; В.А. Плешаков, *Криминологическая безопасность и ее обеспечение в сфере взаимовлияния организованной преступности и преступности несовершеннолетних*, Академия управления МВД России, Москва, 1998; О. Bejan, V. Bujor, *Elemente de teoria securității criminologice private (material didactic)*, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Chișinău, 2014, 98 p. ; О. Bejan, V. Bujor, *Bazele asigurării securității criminologice private: material didactic*, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Tipografie „Bora grup”, Chișinău, 2016, 210 p.

⁷ О.И. Кисиева, *К вопросу о понятии криминологической безопасности*, в Теоретические и прикладные аспекты современной науки: сборник научных трудов по материалам VIII Международной научно-практической конференции 27 февраля 2015 г., в 7 ч., часть VI, под общ. ред. М.Г. Петровой, Белгород, 2015, с. 58.

⁸ V. Bujor, O. Bejan, *Curs elementar de criminologie*, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Tipografie „Bora grup”, Chișinău, 2016, 129 p.

criminologice, aceasta fiind definită ca starea obiectivă în care nimeni nu poate sau nu vatămă în mod criminal interesele legitime ale unei persoane sau ale unui grup de persoane (grup, societate, stat, alianță de state)⁹. Această definiție este una generală, destinată studentului pentru o înțelegere generală a noțiunii respective, fiind scoase în evidență principalele aspecte – *starea în care în mod criminal nu sunt vătămate interesele cuiva*. În manual, autorii definesc și noțiunile de bază ale conceptului de securitate criminologică¹⁰.

În linii generale, în manualul criminologilor moldoveni, atestăm conceptul securității criminologice promovat de criminologul din Federația Rusă Mihail Babaev și discipolii acestuia Vladimir Pleșacov și Valeriu Bujor¹¹.

Principalele teze ale acestuia concept au și stat la baza formulării propriului concept al securității criminologice pe care încercăm să-l formulăm în acest studiu. Criminologii Mihail Babaev, Vladimir Pleșacov și Valeriu Bujor definesc securitatea criminologică ca *starea obiectivă de protecție a intereselor vitale, și ale intereselor de altă natură ale persoanei, ale societății și ale statului împotriva atentatelor criminale și a pericolului acestor atentate, cauzat de diferiți factori criminogeni (fenomene și procese), de activitatea criminală și de interesele criminale. Securitatea criminologică înseamnă și conștientizarea de către cetățeni a acestei protecții contra pericolului criminal sau atentatelor criminale*¹².

Un alt studiu, cu referire la securitatea criminologică îl atestăm la cercetătoarea Irina Iacob care constată, pe bună dreptate, că problema securității criminologice, în mod nejustificat nu a fost acceptată până în prezent de

⁹ *Ibidem*, p. 114; V. Bujor, O. Bejan, *Bazele asigurării securității criminologice private: material didactic*, p. 4.

¹⁰ V. Bujor, O. Bejan, *Curs elementar de criminologie*, pp. 114-115.

¹¹ М.М. Бабаев, *Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности (опыт структурного анализа)*, в Криминологический журнал, № 1/2005, pp. 33 - 41; М.М. Бабаев, В.А. Плешаков, *Криминологическая безопасность и ее обеспечение в сфере взаимовлияния организованной преступности и преступности несовершеннолетних*, p. 75; М. Бабаев, В. Бужор, *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*, pp. 6-14; V. Bujor, O. Bejan, *Curs elementar de criminologie*, p. 6.

¹² М.М. Бабаев, В.А. Плешаков, *op. cit.*, p. 75; М.М. Бабаев, В.Г. Бужор, *op. cit.*, p. 10; В.А. Плешаков, *Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности (опыт структурного анализа)*, pp. 5-9; Плешаков В.А. *Криминологическая безопасность и система ее обеспечения в современных условиях*, в Россия в современном мире: проблемы, поиски, решения, Научные труды Института международного права и экономики имени А.С. Грибоедова, Выпуск 2005 г., Москва, 2005, p. 211; V. Bujor, *Referințe asupra conceptului de securitate criminologică*, în Materialele conferinței științifico-practice internaționale „Criminalitatea în Republica Moldova: starea actuală, tendințele, măsurile de prevenire și combatere”, 18-19 aprilie 2003, p. 94; M. Babaev, V. Bujor, *Noțiunea de securitate criminologică*, în Revista de criminologie, drept penal și criminalistică, nr. 1-2/2003, p. 15.

comunitatea științifică autohtonă (drept dovadă servind lipsa studierii acesteia în literatura de specialitate)¹³.

Irina Iacub susține că teoria securității criminologice este chemată să creeze fundamentul științific necesar pentru armonizarea activității de ocrotire a ordinii de drept a statului cu interesele cetățenilor, populației, care în esență pretinde la un grad mai sporit de protecție față de atentatele criminale, unde organele de drept trebuie asociate nu cu organe de forță, represive, ci cu organe de protecție socială¹⁴. Anume starea de securitate este sensul și valoarea supremă a activității statului și societății în sfera contracarării criminalității, afirmă Irina Iacub, concluzionând că securitatea criminologică în esență presupune: în primul rând, starea de protecție a intereselor vitale ale persoanei, societății și statului față de atentatele criminale; în al doilea rând, starea de protecție față de pericolele acestor atentate, generate de diferiți factori criminogeni; în al treilea rând, conștientizarea de către indivizi a unei asemenea protecții¹⁵.

Careva alte studii, cu referire la securitatea criminologică, în Republica Moldova nu am atestat. Și nici într-un act normativ din țară, cu referire la securitate, termenul de securitate criminologică de asemenea nu-l atestăm, fapt ce denotă că teoria securității criminologice necesită a fi în continuare promovată și fundamentată. Considerăm că recunoașterea și aplicarea acestei teorii va fi benefică nu doar dezvoltării științei criminologice, dar și practicii anticrimă, sub aspectul prevenirii infracționalității. Suntem de acord cu afirmația că, în condițiile recunoașterii și aplicării teoriei securității criminologice, contracararea criminalității se va transforma într-o activitate desfășurată de către stat (cu implicarea societății) în vederea creării și menținerii unui regim de securitate criminologică a populației, regim absolut indispensabil pentru liniștea și dezvoltarea armonioasă a societății¹⁶. Susține această idee și profesorul Gheorghe Costache¹⁷.

Printre cercetătorii din Federația Rusă, cu studii reprezentative în securitatea criminologică, enumerăm cele realizate de Ghenadie Avanesov, Mihail Babaev, Vladimir Pleșacov, Semion Lebedev, Ghenadie Gh. Gorșencov, Ghenadie N. Gorșencov, Dimitrie Simonenco.

În *Manualul de Criminologie*, editat la Moscova, autori – renumiții criminologi Ghenadie Avanesov, Serghei Inșancov, Semen Lebedev, în capitolul “Asigurarea criminologică a securității naționale” se referă atât la bazele criminologice a securității naționale, cât și la noțiunea și esența securității criminologice¹⁸.

¹³ I. Iacub, *Spre o teorie a securității criminologice*, în *Legea și viața*, nr. 7/2014, p. 38.

¹⁴ *Ibidem*, p. 40.

¹⁵ *Ibidem*, p. 41.

¹⁶ *Ibidem*, p. 42.

¹⁷ Gh. Costache, *Securitatea persoanei reflectată în concepția internațională a securității umane și strategia securității naționale a Republicii Moldova*, în *Jurnal Juridic Național: teorie și practică*, nr. 3/2018, p. 8.

¹⁸ *Криминалогия. Учебник для вузов*, научный редактор Г.А. Аванесов, ЮНИТИ, Москва, 2006, p. 470.

Autorii manualului susțin necesitatea unei teorii criminologice speciale și dezvoltarea ei continuă – *teoria securității criminologice*, afirmând că problema securității criminologice are importanță teoretică și practică deosebită pentru realizarea politicii de stat în domeniul controlului asupra criminalității, care dă un impuls pentru înnoirea arsenalului de idei în acest domeniu. Aceștia consideră o atare teorie actuală și progresivă, chemată să fundamenteze o nouă ideologie de contracarare a criminalității¹⁹. Se afirmă că în ierarhizarea formelor de asigurare a securității criminologice, pe prim plan trebuie să fie apărarea de sursa (izvorul) pericolului și doar secundar – influența asupra sursei de pericol criminal.

Profesorul Ghenadie Avanesov cu colegii, se expun asupra conținutului măsurilor de securitate criminologică care trebuie să fie îndreptate în primul rând contra pericolelor asupra persoanei, adică văd persoana ca nucleu al măsurilor de asigurare a securității criminologice. Un rol aparte ei acordă prevenirii victimologice ca componentă a securității criminologice²⁰.

Prezintă interes teza, expusă de criminologi, cu referire la controlul criminalității de către lumea criminală, având în vedere criminalitatea organizată și cea profesională care dezvoltă structuri și metode de asigurare a propriei securități prin metode nejuridice și de alternativă sistemului oficial de asigurare a ordinii de drept. Plus la aceasta, lumea interlopă face tot posibilul de a slăbi sistemul de asigurare a securității și a ordinii de drept²¹. De asemenea, autorii promovează necesitatea fundamentării criminologice a cadrului normativ ce ține de securitatea națională la general, a asigurării criminologice a diferitor forme a securității (informaționale, economice, sociale etc.), dar și asigurarea economică a securității criminologice²². Referindu-se la criteriile de apreciere a eficacității măsurilor de asigurare a securității criminologice, consideră că aprecierea socială trebuie să fie criteriul de bază, deoarece este fundamentat pe resimțirea de către cetățeni a stării de protecție de criminalitate²³. În final criminologii definesc *securitatea criminologică* ca *totalitatea măsurilor de ordin politic, ideologic, economic, social-psihologice, juridice și de altă natură, elaborate și realizate de organele competente ale statului, structurile sociale prin care cetățenii vizează preîntâmpinarea (prevenirea) atentatelor criminale la drepturile și interesele persoanei, societății, statului*²⁴.

Un alt criminolog, Ghenadie Gorșencov în lucrarea fundamentală *Securitatea anticriminală a persoanei*, alături de alte tipuri principale de securitate anticrimă²⁵, dezvăluie esența securității criminologice²⁶. Acesta consideră că lanțul: *criminalitatea – izvor al pericolului – pericol (amenințare) – securitate*, nu este unul

¹⁹ *Ibidem*, p. 473.

²⁰ *Ibidem*, pp. 477-479.

²¹ *Ibidem*, p. 480.

²² *Ibidem*, pp. 483, 487.

²³ *Ibidem*, p. 485.

²⁴ *Ibidem.*, p. 473.

²⁵ Г.Г. Горшенков, *Антикриминальная безопасность личности*, в Диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук, Ставрополь, 2009, pp. 131-174.

²⁶ *Ibidem*, pp. 174-185.

logic și propune o altă formula: *izvor al pericolului criminal – pericolul criminal – securitatea anticriminală*²⁷. Termenul securitate anticriminală nu vine în contradicție cu cel de securitate criminologică; primul are în vedere rezultatul activității de asigurare a securității, al doilea – însăși activitatea criminologică. În dependență de specificul acestor măsuri și subiecților care le realizează, activitatea de asigurare a securității (anticriminale) a obiectului va avea caracterul respectiv: penală, penitenciară, antiteror etc. În acest context, se are în vedere activitatea criminologică ce ține de asigurarea securității obiectului sau protecția de pericol criminal.

Ghenadie Gorșencov, în contextual studiului realizat, formulează noțiunea de securitate criminologică a persoanei ca *starea de protecție a acesteia de pericole criminale, cu luarea în calcul a proprietăților persoanei, care permite prevederea pericolelor criminale directe sau indirecte, evitarea și împotrivirea (contracararea) amenințărilor, datorită condițiilor special create pentru aceasta*²⁸.

Un alt studiu fundamental – *Criminalitatea și societatea*, a fost realizat de Sieabșah Șapieiev din Republica Cazahstan. Un capitol separat în această lucrare este dedicat securității criminologice²⁹. Spre deosebire de alți autori, Șapieiev analizează securitatea criminologică prin prisma securității naționale, la nivel de societate. De aceea și definiția securității criminologice, propusă de cercetător, diferă de cele tradiționale întâlnite în literatura de specialitate, *securitatea criminologică este considerată ca o caracteristică calitativă a funcționării statului, care reflectă capacitatea acestuia de a asigura și a apăra prin metode și forme legitime relațiile sociale de influența factorilor distructivi (fenomene și procese) care amenință calitatea socială, fizică și spirituală a persoanei și societății în ansamblu*³⁰. Securitatea, consideră Sieabșah Șapieiev, se prezintă ca o categorie sistemică care reflectă, după conținut, trei straturi (niveluri): 1) social-economic, 2) geopolitic, 3) politico-juridic și organizațional-juridic.

Pericolul criminal (atentate criminale, procesele criminale și interesele criminale) este considerat de autor, nu doar ca unul din pericolele la adresa societății, ci principalul factor distructiv la adresa securității naționale, ca megaproblemă a funcționării societății și a civilizației umane. Autorul afirmă că rolul primordial în fundamentarea politicii anticrimă îl constituie consolidarea teoriei securității criminologice³¹.

²⁷ *Ibidem*, p. 182.

²⁸ *Ibidem*, p. 183.

²⁹ С.М. Шапиев, *Преступность и общество (криминологическое и теоретико-прикладное исследование)*, в Диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук, Санкт-Петербург, 2000, 450 p.

³⁰ *Ibidem* p. 414.

³¹ *Ibidem* p. 416.

Această teză este împărtășită și de criminologul rus Semion Lebedev în articolul *Securitatea criminologică în sistemul securității naționale a Rusiei*³². Este semnificativ, în viziunea noastră, că redacția jurnalului *Российский криминологический взгляд*, a plasat acest articol în rubrica – *Victimologie*.

Semion Lebedev, sugerează că securitatea, asigurarea și starea acesteia, sunt acel teren, unde prevenția statală a infracționalității și represiunea statală trebuie să se împréuneze armonios, pentru a crea condiții decente de conviețuire liniștită a oamenilor³³.

Criminologul împărtășește opinia conform căreia securitatea statului și societății este starea de protecție a intereselor vitale de pericole interne și externe și că securitatea este o caracteristică esențială a sistemului social și garanție a existenței acestuia, caracterizându-se prin așa semne sistemice ca: integritate, stabilitate și independență³⁴.

Din totalitatea pericolelor la adresa securității naționale, Simion Lebedev evidențiază criminalitatea și, de aici, necesitatea includerii în *Legea despre securitate* a componentei criminologice unde să fie prevăzute aspectele ce țin de asigurarea socială și statală a controlului asupra criminalității, proceselor și fenomenelor care o determină; aprecierea în plan juridic a obiectelor și subiecților asigurării securității criminologice, sarcinile și funcțiile acestora, competențele și responsabilitatea pentru neasigurarea securității statului, societății, persoanei³⁵.

Într-adevăr, o asemenea reglementare legislativă ar permite crearea bazei juridice a asigurării criminologice a securității naționale. În acest context precizăm că în pofida declarațiilor, la nivel politic și al conducătorilor organelor de drept, referitor la prioritatea prevenirii criminalității, de facto, prevenția rămâne în afara reglementării juridice și fără careva consecințe pentru responsabilii de realizarea măsurilor preventive în asigurare ordinii de drept și a securității criminologice.

Criminologul Lebedev descrie mecanismele asigurării criminologice a securității naționale: sociale, juridice, economice, informaționale, administrative³⁶ și domeniile în care se manifestă securitatea criminologică: politic, economic, informațional, social, ecologic, militar, tehnico-științific etc.³⁷. Deosebit de interesante sunt și următoarele teze ale criminologului: necesitatea aprecierii criteriilor stării optime de securitate, necesitatea dezvoltării teoriei și practicii asigurării criminologice a securității naționale, crearea structurilor (centrului) informațional-analitice în domeniul securității criminologice care ar elabora programe complexe vizând controlul asupra criminalității³⁸.

³² С.Я. Лебедев, *Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности России*, в журнале *Российский криминологический взгляд*, № 3/2006, с. 104-110.

³³ *Ibidem*, p. 104.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ С.М. Шапиев, *op. cit.*, p. 105.

³⁶ *Ibidem*, pp. 105-107.

³⁷ *Ibidem*, pp. 108-109.

³⁸ *Ibidem*, pp. 109-110.

Și cercetătorul Dumitru Simonenco, afirmă că *securitatea criminologică* este *starea obiectivă de protecție a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului de atentate infracționale, pericolul unor asemenea atentate și conștientizarea de către persoane a stării de protecție*³⁹.

Lucrările analizate de noi sunt reprezentative, alte lucrări derivă deja din acestea, de aceea în expunerea noastră ne-am oprit aici. La general, în spațiul ex-sovietic, *securitatea criminologică este definită ca starea de protecție a intereselor legitime ale persoanei, societății și a statului de pericole externe și interne, generate de fenomene care într-o măsură sau alta au tangențe cu criminalitatea, atentate social periculoase, activități infracționale, interese criminale*. Atare definiție, cu unele particularități, întâlnim practic la toți autorii care au abordat problema securității criminologice. Aceasta se poate explica prin faptul că definițiile propuse sunt inspirate din aceleași surse din Federația Rusă, unde conceptul de securitate criminologică, a și fost lansat în circuitul criminologic. În același timp precizăm că în majoritatea studiilor unde este abordată problema securității criminologice, ca subiect de discuții, aceasta este analizată în contextul altor probleme criminologice, cum ar fi criminalitatea organizată, criminalitatea economică, criminalitatea minorilor, migrația etc.

Analizând și generalizând mai multe studii de valoare în domeniu, am încercat să formulăm o proprie definiție a securității criminologice, fiind conștienți de faptul că de înțelegerea noțiunii respective depinde formularea scopului, sarcinilor și funcțiilor sistemului de asigurare a securității criminologice a diferitor obiecte (persoanei, societății, statului, organizației).

Securitatea criminologică o definim ca starea de protecție contra pericolului și amenințărilor criminale la adresa intereselor legitime ale individului sau colectivităților de indivizi, asigurată și garantată prin mijloace specifice, în cadrul unui sistem de asigurare a securității criminologice.

În continuarea studiului nostru vom aborda și alte noțiuni care, în ansamblu, constituie conceptul securității criminologice.

*Obiectul securității criminologice, este format din interesele vitale, drepturile și libertățile, viața și sănătatea cetățenilor, proprietatea, instituțiile statale și sociale, a căror funcționare asigură prevenirea crimelor și protecția contra atentatelor criminale*⁴⁰. Referitor la starea obiectivă de protecție pe care o presupune conceptul de securitate criminologică, atragem atenția că specialiștii criminologi recunosc că însăși noțiunea în cauză este una relativă și nu absolută⁴¹ (întrucât în realitate nu poate fi asigurată o securitate absolută⁴². În viață, amenințările criminale, riscurile și pericolele, ca și manifestările criminale reale, vor exista atât cât va exista și

³⁹ Д.А. Симоненко, *Теория криминологической безопасности и её социологическое обеспечение*, в Криминологический журнал, № 9/2006, p. 19.

⁴⁰ V. Bujor, *op. cit.*, p. 95; М.М. Бабаев, В.Г. Бужор, *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*, p. 12.

⁴¹ *Ibidem*, p. 11.

⁴² O. Bejan, V. Bujor, *Bazele asigurării securității criminologice private: (material didactic)*, p. 4.

societatea. Iată de ce este greșită părerea că ar putea exista o stare de securitate în care să lipsească, cu desăvârșire, conduite antisociale și criminale. O asemenea stare practic este de neatins⁴³. Altfel spus, starea de securitate poate fi apreciată ca un nivel zero de survenire a pericolului sau amenințării doar ipotetic, însă sub aspect practic (real) starea absolută de securitate, fiind imposibilă⁴⁴. Din considerentele date, specialiștii propun a reflecta asupra parametrilor acestor pericole, asupra condițiilor care le-ar reduce la un nivel minim posibil, condiții în care starea și dinamica criminalității să reacționeze prompt și adecvat la eforturile anti-criminogene ale societății și statului⁴⁵. Prin urmare, starea securității criminologice, nefiind una absolută, ar putea fi apreciată în funcție de grad și probabilitate (de exemplu: foarte mare, mare, medie, mică și foarte mică)⁴⁶, iar scopul asigurării acesteia ar consta în crearea și menținerea unui nivel socialmente acceptabil și maximum posibil de securitate criminologică în condiții social-istorice concrete⁴⁷.

Referindu-ne la *pericolele ce amenință securitatea criminologică* (și care de altfel îi determină esența și natura), trebuie precizat că din categoria acestora fac parte, în primul rând, criminalitatea sub toate formele sale (ex.: criminalitatea economică, criminalitatea contra proprietății, criminalitatea organizată, criminalitatea tenebră, criminalitatea informatică, corupția etc.), ansamblul de cauze și condiții ce determină criminalitatea și care creează un pericol criminal real sau potențial la adresa obiectelor securității criminologice; or, altfel spus, totalitatea factorilor criminogeni care pun în pericol interesele vitale ale persoanei, societății și statului⁴⁸. În esență, pericolele și amenințările criminale constituie factori care pot să distrugă sau care distrug, parțial sau totalmente, obiectul securității criminologice⁴⁹.

O altă noțiune - *asigurarea securității criminologice*, în studiile de specialitate aceasta este definită ca activitatea statului, a societății și a instituțiilor acestora bazată pe principiile programării și planificării complexe, având scopul să atingă un asemenea nivel de protecție a intereselor vitale și esențiale ale persoanei, societății și statului, care să corespundă criteriilor de bază ale securității criminologice posibilă în anumite condiții istorice⁵⁰. Activitatea de asigurare a

⁴³ V. Bujor, *Referințe asupra conceptului de securitate criminologică*, p. 94.

⁴⁴ Б. Бидова, *op. cit.*, p. 53.

⁴⁵ V. Bujor, *Referințe asupra conceptului de securitate criminologică*, p. 94.

⁴⁶ O. Bejan, V. Bujor, *Bazele asigurării securității criminologice private (material didactic)*, p. 4.

⁴⁷ М.М. Бабаев, В.Г. Бужор, *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*, p. 12; V. Bujor, A. Clășevici, *Unele aspecte ale concepției de securitate criminologică a întreprinderii*, în *Conceptul de dezvoltare a statului de drept în Moldova și Ucraina în contextul proceselor de eurointegrare*, Conferința internațională științifico-practică, Chișinău, Republica Moldova, 4-5 noiembrie 2016, p. 198.

⁴⁸ O. Bejan, V. Bujor, *Bazele asigurării securității criminologice private (material didactic)*, p. 95; М.М. Бабаев, В.Г. Бужор, *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*, p. 12.

⁴⁹ O. Bejan, V. Bujor, *Bazele asigurării securității criminologice private (material didactic)*, *op. cit.*, p. 9.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 94.

securității criminologice include în sine totalitatea măsurilor economice, politice, juridice, organizaționale și de altă natură orientate spre⁵¹: apărarea drepturilor constituționale, a libertăților, inviolabilității persoanei și a proprietății acesteia împotriva atentatelor criminale; asigurarea eficacității sistemului de prevenire a criminalității; prevenirea amenințărilor și riscurilor criminale la adresa stării socialmente acceptabile de securitate criminologică; reacția adecvată la apariția amenințărilor criminale și la modificarea stării socialmente acceptabile de securitate criminologică; lichidarea și minimalizarea consecințelor atentatelor criminale.

În cele din urmă, complexitatea activității de asigurare a securității criminologice determină conturarea unui adevărat *sistem de asigurare a securității criminologice* prin care înțelegem totalitatea subiecților, măsurilor politice, juridice, organizaționale, economice, științifice etc., orientate spre menținerea unui nivel de securitate criminologică socialmente acceptabil; asigurarea financiară, cu resurse tehnice, materiale și de altă natură a acestor măsuri⁵². Or, altfel spus, sistemul securității criminologice cuprinde totalitatea subiecților, măsurilor și mijloacelor utilizate în activitatea de asigurare a acesteia.

În același timp, doctrina identifică și o serie de *funcții proprii sistemului de asigurare a securității criminologice*, care constau în⁵³: elaborarea strategiei de asigurare a securității criminologice, asigurarea juridică, financiară, materială etc. a activității structurilor de stat, obștești și particulare a cetățenilor implicați în realizarea acesteia; elucidarea, evaluarea, eliminarea sau neutralizarea surselor amenințărilor criminale față de obiectele securității criminologice și controlul operativ-profilactic al stării acestora; evaluarea stării securității criminologice în țară, prognozarea tendințelor de dezvoltare a acesteia, informarea autorităților, a structurilor statale, opiniei publice și populației referitor la situația din domeniu; elaborarea și asigurarea programelor complexe de asigurare a securității criminologice; crearea, dezvoltarea, dotarea, instruirea și menținerea în stare de eficiență a forțelor și mijloacelor pentru subiecții asigurării securității criminologice; protecția persoanei și a patrimoniului, a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, asigurarea unei activități eficiente a subiecților implicați în activități de prevenire a criminalității și atragerea la răspundere a persoanelor vinovate de comiterea infracțiunilor contra obiectelor protecției criminologice; crearea în societate a premiselor moral-psihologice necesare pentru asigurarea securității criminologice, cu implicarea păturilor largi ale populației.

Dincolo de cele expuse, o atenție distinctă merită *subiecții care asigură securitatea criminologică*. În funcție de subiecții care asigură securitatea

⁵¹ М.М. Бабаев, В.Г. Бужор, *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*, p. 13.

⁵² V. Bujor, *Referințe asupra conceptului de securitate criminologică*, p. 9; М.М. Бабаев, В.Г. Бужор, *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*, p. 12.

⁵³ М. Бабаев, В. Бужор, *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*, p. 13.

criminologică, în literatura de specialitate se trasează o delimitare clară între securitatea publică și cea privată⁵⁴.

3. Concluzii

Generalizând asupra subiectului abordat, constatăm că securitatea criminologică este caracterizată prin următoarele semne definitorii:

– este starea sistemului social, care constă în capacitatea și posibilitatea acestuia de a preveni și a se apăra eficient de pericole și amenințări criminale și de a înlătura consecințele negative;

– este o stare obiectivă de protecție, dar și subiectivă întrucât, presupune și conștientizarea de către cetățeni a siguranței față de pericolul criminal (argument important invocat întru susținerea implementării securității criminologice în politica penală⁵⁵;

– obiectul securității criminologice îl constituie drepturile și libertățile persoanei, interesele legitime ale persoanei, interesele vitale ale societății și ale statului, de asemenea, sistemul de relații sociale chemat să garanteze realizarea acestor interese;

– interesele ca valori sociale (libertatea, viața, patrimoniul, libera activitate de antreprenariat, suveranitatea etc.) sunt protejate împotriva pericolului și amenințărilor criminale (trăsătură ce în viziunea noastră permite delimitarea securității criminologice de alte dimensiuni ale securității);

– starea de protecție a obiectului și siguranța acestuia se realizează prin mijloace specifice (preventive și represive) de către subiecții sistemului de asigurare a securității criminologice (încă un argument în evidențierea securității criminologice ca formă distinctă a securității);

– asigurarea securității criminologice a persoanei, societății, statului trebuie să fie realizată în baza unui cadru juridic adecvat, fundamentat pe politica națională în domeniul anticrimă (politica criminologică și politica penală).

Referințe

- Babaev M., Bujor V., *Noțiunea de securitate criminologică*, în Revista de criminologie, drept penal și criminalistică, nr. 1-2/2003, pp. 14-19.
- Bejan O., *Dicționar de Criminologie*, Ericon SRL, Chișinău, 2009, 104 p.
- Bejan O., Bujor V., *Bazele asigurării securității criminologice private (material didactic)*, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Tipografia „Bora grup”, Chișinău, 2016, 210 p.
- Bejan O., Bujor V., *Elemente de teoria securității criminologice private (material didactic)*, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Chișinău, 2014, 98 p.
- Beșleagă Gr., Guțuleac V., *Asigurarea securității publice în timpul tulburărilor și dezordinilor de masa*, Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, Chișinău, 1998, 183 p.

⁵⁴ O. Bejan, V. Bujor, *Elemente de teoria securității criminologice private (material didactic)*, p. 5.

⁵⁵ I. Iacob, *Spre o teorie a securității criminologice*, pp. 38-42.

- Bujor V., *Referințe asupra conceptului de securitate criminologică*, în „Criminalitatea în Republica Moldova: starea actuală, tendințele, măsurile de prevenire și combatere”. Materialele conferinței științifico-practice internaționale, 18-19 aprilie 2003, p. 94.
- Bujor V., Clășevici A., *Unele aspecte ale concepției de securitate criminologică a întreprinderii*, în Conceptul de dezvoltare a statului de drept în Moldova și Ucraina în contextul proceselor de euro-integrare. Conferința internațională științifico-practică, Chișinău, Republica Moldova, 4-5 noiembrie 2016, pp. 197-200.
- Bujor V., Bejan O., *Curs elementar de criminologie*, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Tipografia „Bora grup”, Chișinău, 2016, 129 p.
- Costache Gh., *Securitatea persoanei reflectată în concepția internațională a securității umane și strategia securității naționale a Republicii Moldova*, în Jurnal Juridic Național: Teorie și practică, nr. 3/2018, pp. 4-9.
- Cușnir V., *Conceptul securității publice*, în Poliția și securitatea publică, materialele conferinței științifico-practice din 9 decembrie 2002. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare”, 2003, pp. 14-16.
- Iacob I., *Spre o teorie a securității criminologice*, în Legea și viața, nr. 7/2014, pp. 38-42.
- Zavatin V., *Securitatea publică: perspective legislative*, în Poliția și securitatea publică, materialele conferinței științifico-practice din 9 decembrie 2002, , Academia „Ștefan cel Mare”, Chișinău, 2003, pp. 17-19.
- Горшенков А.Г., Горшенков Г.Г., Горшенков Г.Н., *Информационная преступность: криминологическая безопасность личности, угрозы и меры ее защиты*, в Вестник нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского, Серия: Право, № 1/2003, pp. 13-16.
- Бидова Б., *Обеспечение криминологической безопасности России*, в Наука и образование: хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление, № 2(45)/2014, pp. 51-55.
- Плешаков В.А., *Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности (опыт структурного анализа)*, в Криминологический журнал, № 1/2005, pp. 5-9.
- Плешаков В.А., *Криминологическая безопасность и ее обеспечение в сфере взаимовлияния организованной преступности и преступности несовершеннолетних*. Академия управления МВД России, Москва, 1998, 398 p.
- Плешаков В.А., *Криминологическая безопасность и система ее обеспечения в современных условиях*, в Россия в современном мире: проблемы, поиски, решения, Научные труды ИМПЭ им. А.С. Грибоедова, Выпуск 2005 г., Институт международного права и экономики имени А.С. Грибоедова, Москва, 2005, p. 211.
- Горшенков Г.Г., *Антикриминальная безопасность личности*, в диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук, Ставрополь, 2009, 447 p.
- Горшенков Г.Г., *Антикриминальная безопасность личности. Монография*, Издательство Волго-Вятской академии госслужбы, Нижний Новгород, 2006, 294 p.
- Симоненко Д.А., *Теория криминологической безопасности и её социологическое обеспечение*, в Криминологический журнал, № 9/2006, p. 88 -93.
- Горшнева И.А., *Полиция в механизме современного демократического государства*, Юнinti-Дана, Закон и Право, Москва, 2004, 174 p.
- Криминология. Учебник для вузов*, Научный редактор Аванесов Г.А., ЮНИТИ, Москва, 2006, 495 p.
- Бабаев М.М., Бужор В.Г., *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*, в Закон и Жизнь, № 1/2003, p. 8.

- Бабаев М.М., *Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности (опыт структурного анализа)*, в Криминологический журнал, № 1/2005, р. 23 – 34.
- Бабаев М.М., Плешаков В.А., *Теоретические и прикладные проблемы обеспечения криминологической безопасности*, в Уголовная политика и проблемы безопасности государства, Москва, 1998, рр. 29 - 37.
- Кисиева О.И., *К вопросу о понятии криминологической безопасности*, в Теоретические и прикладные аспекты современной науки, сборник научных трудов по материалам VIII Международной научно-практической конференции 27 февраля 2015 г., в 7 ч., часть VI, под общ. ред. М.Г. Петровой, Белгород, 2015, рр. 56-59.
- Шапиев С.М., *Преступность и общество (криминологическое и теоретико-прикладное исследование)*, в диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук, Санкт-Петербург, 2000, 450 р.
- Лебедев С.Я., *Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности России*, в журнале Российский криминологический взгляд, № 3/2006, рр. 104-110.
- Губарева Т.И., *Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности. Российской Федерации: к постановке проблемы*, в Общество и Право, № 3 (40)/2012, рр. 172-174.